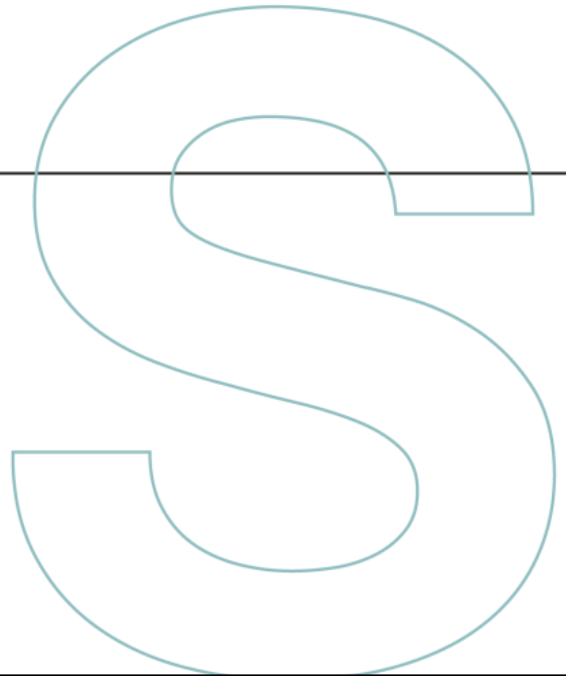

Standpunt

DATUM 7 december 2021
VOLGNUMMER 2021-2022/07

COMMISSIE Commissie voor Onderwijs
Commissie voor Welzijn,
Volksgezondheid, Gezin en
Armoedebestrijding
Commissie voor Cultuur,
Jeugd, Sport en Media

Vierde golf: coronamaatregelen en kinderrechten

Standpunt naar aanleiding van de maatregelen van het Overlegcomité dd. 3 december 2021

Het Kinderrechtencommissariaat krijgt momenteel zeer veel klachten naar aanleiding van de nieuwe coronamaatregelen. We kunnen al deze mails niet individueel beantwoorden. Ons standpunt op de meest gemelde vragen en klachten, vindt u hier terug.

Vooreerst willen we benadrukken dat in een beheersing van een nationale gezondheids crisis het Kinderrechtencommissariaat niet bevoegd is om beslissingen te nemen. Dat behoort tot de taak en verantwoordelijkheid van de bevoegde ministers in de verschillende regeringen en het Overlegcomité. Het Kinderrechtencommissariaat kan deze maatregelen niet overrulen en dient deze ook te volgen.

De aanpak van de COVID-19 pandemie benaderen vanuit een kinderrechtenperspectief is niet evident. Er moeten immers verschillende rechten en belangen tegen elkaar afgewogen worden: het recht op onderwijs, op ontwikkeling, op informatie en inspraak enerzijds én het recht op de hoogst mogelijke bescherming van de gezondheid van kinderen en jongeren en van de volksgezondheid anderzijds.

Het laatste standpunt van het Kinderrechtencommissariaat kan u nalezen op <https://www.kinderrechtencommissariaat.be/actueel/laat-kinderrechten-deze-winter-niet-opnieuw-ondersneeuwen>

We blijven als Kinderrechtencommissariaat wel heel alert en blijven toezien op de kinderrechten in de coronacrisis. Dat hebben we van bij het begin van de crisis gedaan door het uitbrengen van adviezen en standpunten voor het beleid, door het behandelen van meldingen en door het regelmatig bevragen van kinderen en jongeren met betrekking tot de maatregelen en hoe zij dit ervaren. We blijven deze stem binnenbrengen in het debat.

1. Een bittere pil

Op 26 november vroeg de kinderrechtencommissaris in haar opiniestuk: “doe deze winter al het mogelijke om kinderen en jongeren zoveel mogelijk te sparen van te veel beperkende maatregelen”. Een week later, 3 december, worden op het Overlegcomité maatregelen genomen die heel wat vragen oproepen. De nieuwe maatregelen zijn een bittere pil om te slikken.

De maatregelen gaan verder dan de discussie over mondklappers en quarantaines. Het gaat over basisbehoeften van kinderen en jongeren en over hun recht op onderwijs, op toegang tot sport en vrije tijd, tot de openbare ruimte en de hulpverlening. We blijven het beleid vragen om die rechten maximaal te garanderen.

We doen ook een oproep om na te denken binnen welke voorwaarden kinderen en jongeren hun rechten op en in deze domeinen kunnen waarborgen en hen niet uit te sluiten of de toegang te ontzeggen.

2. Maatregelen in het onderwijs

Openhouden van de scholen

Wat de maatregelen in het onderwijs betreft, primeert voor ons het openhouden van de scholen. Dit standpunt hebben we steeds bepleit en blijft voor ons voorop staan.

Het zijn absoluut geen gemakkelijke tijden voor leerkrachten, directies, CLB-medewerkers. Ze doen wat ze kunnen om in moeilijke omstandigheden zo kwaliteitsvol mogelijk onderwijs te blijven aanbieden en zo helder mogelijk te communiceren naar ouders en kinderen. We kunnen er uiteraard begrip voor hebben dat scholen sluiten wanneer onvoldoende personeel aanwezig is om het onderwijs te kunnen verderzetten of wanneer er een uitbraak is op school. Dat konden ze voor de nieuwe maatregelen ook al doen.

Het kleuter- en lager onderwijs sluiten een week voor de kerstvakantie de deuren. We betreuren dat voor een algemene sluiting van het onderwijs werd gekozen en dat scholen waar zich geen probleem stelt, niet de vrije keuze kregen om toch open te blijven. Tegelijkertijd zien we dat de afkoelingsperiode zo kort mogelijk wordt gehouden.

In het secundair onderwijs schakelt men vanaf woensdag 8 december tot aan de start van de examenperiode (of tot aan de kerstvakantie voor scholen zonder examenperiode) over naar hybride onderwijs waarbij de leerlingen maximaal 50% van de lestijd aanwezig zijn op school. Leerlingen in een arbeidsmarktgerichte studierichting kunnen meer dan 50% van de lestijd aanwezig zijn op school. In het buitengewoon onderwijs kan er voltijds contactonderwijs georganiseerd worden.

We kunnen dit volgen gezien de huidige omstandigheden. Er wordt rekening gehouden met de verschillen in studierichtingen en de noden binnen deze richtingen. Examens kunnen op school afgelegd worden en er is aandacht voor de specifieke noden van leerlingen in het buitengewoon onderwijs. Wel herhalen we onze vraag om bij het hybride onderwijs de kwetsbare leerlingen en leerlingen met specifieke leernoden niet uit het ook te verliezen.

Ook hier pleiten we om het hybride onderwijssysteem te organiseren zolang dit strikt noodzakelijk is. We hebben vorig schooljaar geleerd dat het afstandsonderwijs absoluut niet evident is voor heel wat jongeren.

We vragen aandacht voor het welbevinden van leerlingen en om ze inspraak te geven bij de invulling en organisatie van het afstandsonderwijs.

Blijf voorzien in opvang op school

We vragen net zoals bij de vorige lockdowns om voor kinderen die thuis niet kunnen opgevangen worden of in kwetsbare leefomstandigheden leven, de mogelijkheid te voorzien tot opvang op school. Scholen kennen de leerlingen en hun situatie het beste. We vragen dan ook hier proactief op in te spelen en een aanbod te blijven voorzien in samenwerking met welzijn en de lokale besturen.

Mondmaskers op school en in het openbaar leven

De mondmaskerplicht wordt tijdelijk verlaagd naar 6 jaar op school en op alle plaatsen in de samenleving waar een mondmaskerplicht geldt.

Van in het begin van de pandemie volgen we de experten over mondmaskers: virologen en artsen hebben de nodige wetenschappelijke kennis in huis om dat af te wegen.

Wel hebben we steeds voorzichtigheid bepleit voor een algemene mondmaskerplicht voor lagereschoolkinderen. Wetenschappelijk zou er evidentie zijn dat mondmaskers geen nadelige fysieke effecten hebben, maar over mogelijke psychologische of taalontwikkelingsrisico's op langere termijn is er nog altijd onduidelijkheid.

Dat de mondmaskerplicht nu verlaagd wordt naar 6 jaar is een evolutie waarvan ook wij vurig hoopten dat ze zich nooit zou voordoen. Maar het lijkt nu tijdelijk noodzakelijk te zijn om het onderwijs open te houden en kinderen verder te laten deelnemen aan de samenleving. We herhalen dezelfde oproep als bij de mondmaskerplicht op 10 jaar: evalueer deze maatregel snel en schaf deze maatregel voor kinderen als eerste af van zodra de virologische situatie en de situatie binnen de gezondheidszorg dit toelaat. We zullen hier ook voor blijven pleiten.

Wat betreft de mondmaskerplicht op school, herhalen we nog sterker onze oproep naar het onderwijsveld:

- Informeer kinderen op hun maat over de maatregelen en geef hen de kans om hun mening te geven of aan te geven hoe zij dit beleven.
- Wees mild in de toepassing ervan en geef kinderen de tijd om zich aan te passen.
- Bouw voldoende mondmaskervrije pauzes in.
- Organiseer de speeltijd zodanig dat het zoveel als mogelijk zonder mondmaskers kan.
- Laat kinderen sporten en turnen zonder mondmasker.
- Een goede ventilatie en het gebruik van CO₂-meters geven kinderen en jongeren de kans om mondmaskers in de klas vaker te kunnen uitdoen. Zet daar dan ook volop op in.

Ouders kunnen deze overwegingen en suggesties zeker ook meenemen in het gesprek met de school als er daar vragen over zijn.

Ondersteun kinderen in het omgaan met de nieuwe maatregelen

De verontwaardiging rond de mondkemperplicht roept bij heel wat ouders emoties op en verschillende ouders willen overgaan tot actie. De verontwaardiging begrijpen we maar we vragen ook wat rust te brengen voor de kinderen in heel dit debat.

We vragen de dialoog op een rustige manier te voeren. De bezorgdheid van ouders over de impact van de nieuwe maatregelen, is een bezorgdheid die moet erkend worden. Maar ook de vragen van de kinderen zelf staan voor ons centraal. Geef kinderen de mogelijkheid om te vertellen hoe ze zich voelen, wat er voor hen moeilijk aan is of waar ze bang voor zijn. Kinderen zijn gebaat met het uitleggen waarom bepaalde zaken gebeuren, in een rustige sfeer. Bijvoorbeeld: wanneer zetten we het mondkemper op, wanneer zijn de mondkempervrije pauzes of hoe kunnen kinderen het signaal geven dat het hen eventjes te veel wordt en ze het voelen kriebelen om het mondkemper even af te zetten...

De oproep tot actie bij sommige oudergroepen om kinderen zonder mondkemper naar school te sturen, onderschrijven we niet. Het kind mag niet in een positie geplaatst worden dat het tegenover de eigen leerkrachten en de school moet ingaan tegen maatregelen waar de school zich moet aan houden. Het kind komt daardoor in een loyauteitsconflict tussen ouders en leerkracht of de school terecht. Dit legt een zware last op de schouders van een kind. Indien het toch zo ver zou komen dat kinderen aan de schoolpoort worden afgezet zonder mondkemper, vragen we aan scholen om de dialoog ook hier met de ouders en het kind in alle rust aan te gaan. We hopen vanuit de positie van de betrokken kinderen dat de conflicten aan de schoolpoort niet escaleren. Indien het kind geen mondkemper bij heeft, kan er bijvoorbeeld voorzien worden in een mondkemper van de school om het te dragen binnen de schooluren.

We krijgen veel vragen van ouders die hun kinderen tijdelijk willen thuishouden van school vanwege de mondkemperplicht. Vanuit het recht op onderwijs en de bestaande leerplicht kunnen we dergelijke beslissing niet ondersteunen. We weten dat te lang school missen voor heel wat kinderen nadelige gevolgen heeft, ook op vlak van hun welzijn en welbevinden. Voor algemene vragen over het huisonderwijs, verwijzen we naar <https://onderwijs.vlaanderen.be/huisonderwijs-voor-leerplichtige-leerlingen>

We krijgen tot slot ook vragen over kinderen die (tijdelijk) vrijgesteld worden van het dragen van een mondkemper op grond van medische aandoeningen of fysieke of mentale redenen. Een doktersattest is daarvoor nodig. Deze leerlingen kunnen de toegang tot de school niet geweigerd worden. De school kan wel andere veiligheidsmaatregelen nemen (bv. plexi-wand, meer afstand tussen de schoolbanken). We vragen aandacht voor eventuele gevoelens van isolement.

3. Maatregelen in de vrije tijd

Kinderen en jongeren hebben recht op toegang tot het vrije tijdsaanbod zoals het jeugdwerk of sportactiviteiten. Net zoals voor het onderwijs vraagt het Kinderrechtencommissariaat het recht op deelname voor kinderen en jongeren zoveel mogelijk te garanderen.

De recent genomen maatregelen maken een onderscheid tussen sportactiviteiten en het vrije tijdsaanbod zoals het jeugdwerk. Sporten kan, ook binnen, maar het vrije tijdsaanbod kan enkel nog buiten doorgaan.

Dit doet ook bij ons vragen rijzen. We zullen dit verder bevragen en vragen aan de bevoegde ministers te onderzoeken binnen welke voorwaarden ook het jeugdwerk binnen kan doorgaan. Al is het ook hier met mondkmaskers.

Bij lokale beslissingen vragen we ook vertegenwoordigers van het jeugdwerk of de lokale jeugddienst te betrekken en het perspectief van kinderen en jongeren evenwaardig mee te nemen in het beslissingsproces.

Ook voor deze sectoren vragen we de maatregelen prioritair aan te passen van zodra de situatie het toelaat.